

**Wyrok z dnia 17 listopada 1995 r.
II PRN 9/95**

Wykonywanie pracy przez osobę odbywającą karę pozbawienia wolności nie powoduje powstania stosunku pracy między tą osobą a zakładem pracy. Sprawa o roszczenia odszkodowawcze skazanego z tytułu uszczerbku na zdrowiu spowodowanego wypadkiem przy pracy dochodzone na podstawie art. 417-420 i 435 k.c. nie jest sprawą z zakresu prawa pracy.

Przewodniczący SSN: Stefania Szymańska, Sędziowie SN: Jerzy Kuźniar, Maria Mańkowska (sprawozdawca),

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 17 listopada 1995 r., sprawy z powództwa Alfreda L. przeciwko [...] Przedsiębiorstwu Robót Inżynieryjnych Przemysłu Węglowego w Ś. o rentę wyrównawczą, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Chorzowie z dnia 24 lutego 1994 r., [...]

u c h y l a zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu w Chorzowie do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Minister Sprawiedliwości wniósł rewizję nadzwyczajną od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Chorzowie z dnia 24 lutego 1994 r., [...], wydanego w sprawie z powództwa Alfreda L. przeciwko [...] Przedsiębiorstwu Robót Inżynieryjnych Przemysłu Węglowego w Ś. o rentę wyrównawczą, zarzucając wyrokowi rażące naruszenie prawa, a w szczególności art. 3 § 2 k.p.c. i § 5 ust. 1 i 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 października 1975 r. w sprawie podstawy wymiaru renty z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, świadczeń dla pracowników, którzy ulegli wypadkom w szczególnych okolicznościach, oraz świadczeń dla osób nie będących pracownikami (Dz. U. Nr 33, poz. 179 ze zm.), a także naruszenie interesu Rzeczypospolitej Polskiej. Minister Sprawiedliwości wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu-Sądowi Pracy w Chorzowie do ponownego rozpoznania.

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Chorzowie wyrokiem z dnia 24 lutego 1994 r. zasądził od pozwanego zakładu pracy na rzecz powoda kwotę 86.689.860 zł tytułem skapitalizowanej renty wyrównawczej oraz, poczynając od marca 1993 r., rentę wyrównawczą miesięczną. Uzasadnienie tego wyroku zostało sporządzone w trybie art. 419 § 3 k.p.c. Sąd ustalił, że w 1985 r. powód odbywał karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w Z. i w toku odbywanej kary podjął pracę w pozwanym Przedsiębiorstwie w ramach porozumienia między "P." i Zakładem Karnym. W dniu 26 stycznia 1985 roku powód doznał urazu prawego łuku brwiowego i lewego oka podczas rozrąbywania siekierą podkładu kolejowego przez współpracownika Franciszka K. Sąd uznał, że pozwany ponosi odpowiedzialność za powstałą szkodę na zasadzie ryzyka na podstawie art. 435 k.c., wobec niezapewnienia odpowiednich warunków pracy zgodnie z przyjętymi zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy. W wyniku wypadku powód

doznał utraty lewego oka i ograniczenia widzialności oka prawego. W wyniku doznanego uszczerbku na zdrowiu został zaliczony do III grupy inwalidzkiej. Gdyby powód nie uległ wypadkowi mógłby uzyskać zatrudnienie w kopalni "K." w charakterze ślusarza i osiągać dochody na równi z innymi pracownikami kopalni. Obliczając rentę wyrównawczą, Sąd Rejonowy oparł się na wyliczeniu rachunkowym zawartym w opinii biegłego z zakresu rent wyrównawczych, uwzględniającym dochody pracowników Kopalni po odliczeniu należności otrzymywanych przez powoda z tytułu renty inwalidzkiej i zatrudnienia w spółce "K."

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z § 5 ust. 1 i 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 października 1975 r. w sprawie podstawy wymiaru renty z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, świadczeń dla pracowników, którzy ulegli wypadkom w szczególnych okolicznościach, oraz świadczeń dla osób nie będących pracownikami (Dz. U. Nr 33, poz. 179 ze zm.) osobie, która uległa wypadkowi w związku z pracą w warunkach pozbawienia wolności przysługują renta inwalidzka i jednorazowe odszkodowanie. Jednakże osoby te mogą również na zasadach prawa cywilnego dochodzić uzupełniających roszczeń odszkodowawczych. Potwierdził to Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 15 lutego 1995 r., II PZP 6/94 (OSNAPIUS 1995 nr 12 poz. 143) stwierdzając, że osoby, które uległy wypadkowi przy pracy wykonywanej w czasie odbywania kary pozbawienia wolności, mogą na zasadach prawa cywilnego dochodzić uzupełniających roszczeń odszkodowawczych ponad przewidziane przepisem § 5 ust. 1 w związku z ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 października 1975 r.

Praca wykonywana przez więźnia w zakładzie pracy ma swoje źródło w nakazie administracyjnym zarządu zakładu karnego, a nie w umowie o pracę, nie dochodzi więc, w takiej sytuacji, do nawiązania stosunku pracy (por. wyrok SN z 11 lutego 1970 r., III PRN 106/69 - OSNCP 1970 z. 9 poz. 167; wyrok SN z 26 kwietnia 1994 r. I PR 85/74; postanowienie SN z 11 lutego 1970 r., III PRN 106/69 - OSPiKA 1971 z. 2 poz. 28). Skoro więzień nie jest pracownikiem w rozumieniu przepisów kodeksu pracy, to do jego roszczeń skierowanych przeciwko zakładowi karnemu, przeciwko zatrudniającemu więźnia zakładowi pracy, nie ma zastosowania art. 476 § 1 pkt 3 k.p.c. Sprawa o roszczenia odszkodowawcze więźnia z tytułu uszczerbku na zdrowiu z tytułu wypadku dochodzone na podstawie art. 417-420, czy 435 k.c. nie jest bowiem sprawą z zakresu prawa pracy. Sprawa o roszczenie uzupełniające, ponad świadczenie przysługujące na podstawie § 5 ust. 1 i 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 października 1975 r. dochodzone przez osobę, która uległa wypadkowi w czasie pracy wykonywanej w warunkach pozbawienia wolności - jest sprawą cywilną.

Rozpoznanie niniejszej sprawy przez Sąd Rejonowy-Sąd Pracy nie stanowi podstawy rewizyjnej dla wzruszenia prawomocnego wyroku.

Sąd Najwyższy uznał natomiast za zasadny zarzut rewizji nadzwyczajnej, że zaskarżony wyrok został wydany bez uprzedniego należytego wyjaśnienia sprawy, zatem doszło do rażącego naruszenia art. 3 § 2 k.p.c. i interesu Rzeczypospolitej Polskiej. Zasadą państwa prawnego jest bowiem realizowanie wymiaru sprawiedliwości przez wydawanie orzeczeń w sprawach należycie zbadanych i wyjaśnionych.

Zasadzona renta wyrównawcza, zgodna z opinią biegłego, została wyliczona na podstawie obecnie osiągniętych zarobków górników w KKW "K.". Powód podał, iż

pracował w tej kopalni jako pomocnik cieśli [...], jednakże brak dokładniejszych ustaleń Sądu na ten temat i danych o górnikach, których zarobki przyjęto, jako materiał porównawczy, uniemożliwia kontrolę prawidłowości tych wyliczeń. Z drugiej strony, strona pozwana twierdzi, że zasądzona renta wyrównawcza jest dwukrotnie wyższa od płacy pracowników strony pozwanej w tej samej grupie zawodowej, do której należy powód.

Okoliczności te wymagają wyjaśnienia w drodze przesłuchania świadków, których zarobki przyjęto do obliczenia wysokości renty wyrównawczej powoda, strona a także na podstawie akt osobowych powoda z okresu zatrudnienia w Kopalni "K".

Z tych wszystkich względów i na mocy art. 422 § 2 k.p.c. wniosek rewizji nadzwyczajnej zasługiwał na uwzględnienie z tym, że właściwym do rozpoznania niniejszej sprawy cywilnej jest Sąd Rejonowy w Chorzowie.

=====